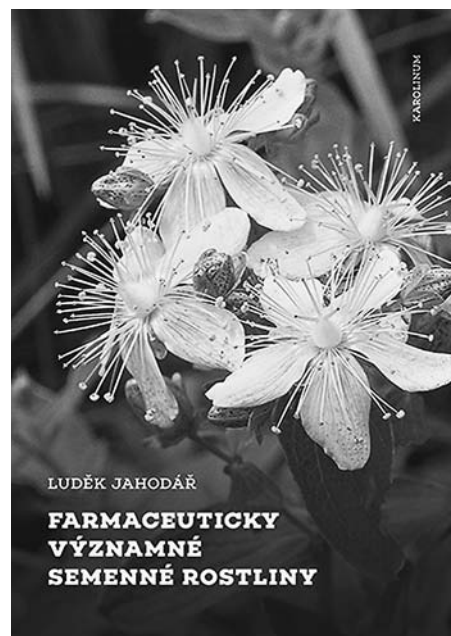

Luděk Jahodář: Farmaceuticky významné semenné rostliny

Vydávání učebnic farmakobotaniky, chcete-li farmaceutické botaniky, není příliš časté. Už i název farmakobotanika by mohl svádět k různým úvahám – různých herbářů a knih o bylinkách vychází a je na trhu bezpočet. To je samozřejmě pravda, pokud se necháme svést na cestu lidového léčitelství a často vědecky neověřených faktů. Farmaceutická botanika je vyučována jako úvodní disciplína pro studenty farmaceutických fakult a na ni navazuje farmakognozie, vědní obor zabývající se popisem léčiv přírodního původu. Farmakobotanika je tedy vědeckou disciplínou, která se věnuje zejména těm léčivým rostlinám, jejichž výběr vymezují evropské i české právní normy a předpisy (Evropský lékopis, EMA herbal monographs a Český lékopis a jeho doplňky). Případně také rostlinám sloužícím jako významný zdroj surovin a rostlinám využívaným v tradičním léčitelství. Předkládaný titul navazuje na úspěšnou knihu Farmakobotanika – semenné rostliny, která vyšla postupně v několika vydáních, naposledy ve třetím v r. 2012, a částečně rovněž na publikace autora, jež byly příbuzného zaměření (Přírodní toxiny a jedy, s kolektivem autorů, Galén 2004, Léčivé rostliny v současné medicíně, Havlíček Brain Team 2010, a Rostliny způsobující otravy, Karolinum 2018).

Pojďme však zpět k recenzované publikaci. Autorem je prof. Luděk Jahodář, velmi zkušený a odbornou komunitou vysoce ceněný specialista v oblasti farmakognozie a farmaceutické botaniky, dlouholetý vyučující farmaceutické botaniky a vedoucí katedry farmaceutické botaniky a ekologie Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové. Předkládaná kniha vhodným a srozumitelným způsobem přibližuje

oblast léčivých rostlin, jejichž výběr je dán výše uvedenými evropskými i českými právními normami a předpisy, zastoupeny jsou i rostliny průmyslově významné nebo využívané v tradičních medicínách různých národů. Celkem je představeno více než 670 rostlinných druhů, doplněných vhodnými fotografiemi, případně také chemickými vzorci nejdůležitějších obsahových látek – sekundárních metabolitů. První kapitola uvádí sekundární metabolity rostlin se zdůvodněním, proč je dobré tyto látky vlastně studovat. Jejich význam pro organismy je již jasnější – umožňují jejich optimální existenci v daném prostředí, z pohledu lidského jde o biologicky aktivní látky potenciálně využitelné v medicíně. V další kapitole je čtenář seznámen se systémem a nomenklaturou rostlin, autor zde přibližuje také klíč k výběru jednotlivých taxonů. Třetí kapitola přehledným způsobem zařazuje vybrané taxony do systému řádů a čeledí, a to s ohledem na taxonomický systém krytosemenných rostlin APG IV (Angiosperm Phylogeny Group, 2016). Poté již následuje kapitola Semenné rostliny a představení jednotlivých taxonů. Popis každého řádu a čeledi je jasně strukturován – po botanické charakterizaci pokračuje přehledem významných sekundárních metabolitů a seznámením s konkrétními druhy. Prakticky každá čeleď je doprovázena uvedením fotografie vybraného druhu a struktury sekundárního metabolitu. Vysoce kladně hodnotím zařazení kapitoly Významné taxony tradiční medicíny Indie, Číny, Iberoamerické oblasti, jižní Afriky a oblasti jihozápadního Pacifiku. Druhy zde najdeme v přehledných tabulkách, kde jsou uvedeny významné obsahové látky a vědecky ověřená

biologická aktivita. Poslední kapitolou je Odborný slovníček, s vysvětlením základní botanické, ale také farmaceutické, potažmo farmakologické terminologie.

Co tedy říci závěrem? Jako vyučující předmětu Farmaceutická botanika na Farmaceutické fakultě Masarykovy univerzity a jeden z recenzentů jsem z knihy nadšený. Je čtivá, přehledná, shrnuje všechny zásadní informace a zohledňuje i systém APG IV. Je velmi komplexní a díky tomu unikátní. Rozhodně bych ji doporučil nejen studentům farmacie, ale i pregraduálním, nebo i postgraduálním, ale také studentům medicíny, přírodovědných oborů a lékařům, kteří se dnes častěji setkávají ve svých ordinacích s pacienty užívajícími různé rostlinné doplňky stravy, a v neposlední řadě také všem zájemcům o léčivé rostliny.

**Nakladatelství Karolinum,
Praha 2022, 360 str.
Doporučená cena 410 Kč**

Nakladatelství Masarykovy univerzity vydalo

Miloš Barták a kolektiv: Stokrát Antarktida

Věřím, že je v naší přirozenosti zkoumat, sáhnout do neznáma. Jediným skutečným selháním by bylo nezkoumat vůbec.
Ernest Shackleton (1874–1922) o objevování Antarktidy

Kniha nabízí sto otázek a sto odpovědí o Antarktidě. V několika oddílech autoři, účastníci antarktických výzkumů, představují tento kontinent, historii jeho objevování a geologii, věnují se klimatologickým otázkám a dopadům globálního oteplování v Antarktidě. V částech z biologických věd pojednávají o živočiších, včetně mikroorganismů, a rostlinách Antarktidy. Závěr věnují českému antarktickému výzkumnému programu, zájmovostem z naší stanice Johanna Gregora Mendela, informacím

o jejím budování a provozu od r. 2006 i ostrovu Jamese Rosse, na němž je umístěna.

Publikace je určena pro čtenáře se zájmem nejen o Antarktidu, ale v širším kontextu o polární oblasti Země. Má vzbudit zájem především u mladé generace a motivovat ji k poznávání pro nás velmi vzdáleného kontinentu, který je z velké části ještě neprozkoumán.

**Munipress, Brno 2022, 166 str.
Doporučená cena 390 Kč**

